

Motion till riksdagen 2024/25:3033

av Mats Berglund m.fl. (MP)

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt förslaget i tabell A i motionen.

Motivering

Anslagsförslag 2025 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Statens kulturråd	76 668	±0
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	454 582	745 000
1:3 Skapande skola	226 464	±0
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153	±0
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 753	99
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 689 455	130 000
1:7 Myndigheten för kulturanalys	20 318	±0
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 134 044	60 000
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	249 098	50 000
2:3 Statens musikverk	105 775	3 000
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	203 678	±0
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	150 931	±0
3:3 Institutet för språk och folkminnen	76 566	±0
4:1 Statens konstråd	12 096	5 000
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 518	±0
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 947	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	45 608	22 461
5:1 Konstnärsnämnden	24 829	245
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	558 530	30 000
6:1 Riksarkivet	509 579	25 000
7:1 Riksantikvarieämbetet	325 784	30 000
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	299 782	5 000
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	490 000	20 000
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000	±0
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 556 061	80 000
8:2 Centrala museer: Stiftelser	275 714	5 000
8:3 Bidrag till vissa museer	79 218	5 000
8:4 Forum för levande historia	64 036	50 000
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80	±0
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	19 032	±0
9:2 Stöd till trossamfund	82 700	20 000
10:1 Filmstöd	554 444	55 000
11:1 Sändningar av TV Finland	9 574	97
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 531	±0
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	733	±0
11:4 Stöd till taltidningar	43 406	±0
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor	66 805	150 000
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680	50 000
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2 000	±0
13:1 Stöd till idrotten	2 126 811	410 000
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164	100 000
13:3 Stöd till friluftorganisationer	104 785	132 000
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	±0
13:5 Insatser för den ideella sektorn	273 758	100 000
14:1 Statsbidrag till studieförbund	1 641 023	510 000
14:2 Statsbidrag till folkhögskolor	2 446 760	100 000
14:3 Bidrag till tolkutbildning	57 331	±0
14:4 Särskilt utbildningsstöd	227 158	±0
15:1 Spelinspektionen	97 932	±0
Summa	16 861 894	2 892 902

Kultursverige står just nu vid en kritisk punkt. Ett trefaldigt slag mot kulturen har lett till att situationen nu hotar ett utarma ett redan skakat Kultursverige. Det första slaget kom med spridningen av covid-19 och utbredningen av pandemin som innebar en kraftig och oväntad inbromsning. Nästa slag kom med lågkonjunkturen och den höga inflationen som fick verksamhetskostnaderna att rusa. Det tredje slaget kom med Tidöregeringens kraftiga åtstramningar som på bred front har drabbat hela kultursektorn. Vissa verksamheter måste nu kraftigt dra ned och vissa hotas av nedläggning. Det är djupt beklagligt att regeringen låtit kulturen fastna i den långa kurvan som

inleddes med pandemins restriktioner. I Miljöpartiets skuggbudget resonerar vi på annat sätt, och istället för att stå på bromsen vill vi låta kulturlivet gasa ut ur kurvan för att skapa goda förutsättningar för ett starkt och oberoende kulturliv i hela Sverige, med hållbara förutsättningar för kulturarbetare.

Hållbar och långsiktig finansiering av kultursektorn

Med Miljöpartiet i regering tillsattes och presenterades Återstartsutredningen (SOU 2021:77) som lämnade en lång rad förslag för en trygg återhämtning i hela sektorn. Trots att utredningen pekade på vikten av långsiktiga stöd valde Tidöregeringen efter valet att knappt förlänga några av de åtgärder som tidigare vidtagits. I tider av lågkonjunktur behöver politiken visa att kulturen är en grundläggande del av vår gemensamma välfärd som är viktig att värna. Vi lägger 75 miljoner kronor som permanent återstartsstöd för att stärka arrangörsledet och andra behov (1:2). Vi permanentar också återstartsstödet för bild och form (4:4) och kulturmiljövård (7:2). Detta ökar möjligheter att bygga tillbaka ett starkare kulturliv som fler har tillgång till – i hela landet.

Att regeringen i sin budget för 2024 dessutom avskaffade den automatiska pris- och löneomräkningen (PLO) av anslaget till kultursamverkansmodellen och de statliga scenkonstinstitutionerna är anmärkningsvärt. Det skapar ännu sämre förutsägbarhet för regionerna och den regionala kulturen och skapar ytterligare press på institutioner som handskas med skral budget och stora renoveringsbehov. Vi återinför den automatiska pris- och löneomräkningen (PLO) till regionala kulturverksamheter (1:6) och skjuter till ytterligare 100 miljoner till kultursamverkansmodellen. Regeringen gör vissa nödvändiga tillskott till Operan och Dramaten, men det kommer inte räcka. Även för de statliga scenkonstinstitutionerna (2:1) återställer vi PLO och skjuter till medel för att minska ytterligare neddragningar, totalt 60 miljoner. Även de centrala museerna (8:1) får ett tillskott om 60 miljoner för att stärka verksamheten och utföra nödvändiga lokal-anpassningar.

De hårda slagen mot kulturen efter pandemin, lågkonjunkturen och Tidöregeringens åtstramningar visar också på behovet av en breddad finansiering för att öka hållbarheten på sikt. Förutsättningarna för att minska hindren, öka stimulansen och öppna för privat finansiering behöver ses över. Även Återstartsutredningen har förslag som går i denna riktning. Miljöpartiet vill att det tillsätts en utredning som tittar på detta, däribland möjligheten till avdrag för investeringar i och sponsring av kultur och avdragsrätt för inköp av konst. Men det är samtidigt avgörande att detta arbete inte tas till intäkt för att det offentliga ska dra sig undan sitt ansvar. Ökade möjligheter till nya intäktskällor får inte ske på bekostnad av en stark offentlig finansiering.

Konstnärers och kulturskapares villkor

De professionella konstnärerna är själva grunden för ett levande kulturliv. Den konstnärliga utvecklingen är beroende av att professionella konstnärer och kulturskapare har möjlighet att arbeta under rimliga villkor i hela landet. Kulturlivet måste i högre utsträckning fungera som en trygg arbetsmarknad. Därför stärker vi Konstnärsnämnden (5:1) så inte sakanslagen urholkas. Fristadssystemet för att fler hotade journalister, konstnärer och författare ska kunna verka fritt i Sverige stärks i en orolig omvärld.

Fristadssystemet stärks med 30 miljoner (1:2). Konstnärssallianserna (1:2) får ett permanent tillskott om 30 miljoner, ytterligare 30 miljoner tillförs för ersättningar och bidrag (5:2) för att främja den fria kulturen.

Stöd för konstnärlig frihet och den fria kulturen

Kulturpolitiken ska ha utgångspunkt i den konstnärliga friheten och yttrandefriheten och stimulera en mångfald av kulturella uttryck. Kulturen ska ges förutsättningar, värde och kraft utan att politiken försöker styra dess innehåll eller form. Den fria konsten bryter ny mark och utmanar invanda mönster och föreställningar. För Miljöpartiet är principen om armlängds avstånd grundläggande och ska värnas och stärkas.

Den ideella kulturen är central för kulturell utveckling för alla – oavsett bakgrund, hemvist eller ekonomiska förutsättningar – i hela landet. Den ideella kulturen skapar samhörighet och mötesplatser och bidrar med infrastruktur som scener, lokaler och teknisk utrustning. Men den ideella kulturen är också hårt ansatt på grund av det ekonomiska läget och regeringens neddragningar. Det misstänkliggörande civilsamhället möter av regeringen hjälper inte till.

Lokalfrågan tar allt större plats i diskussionerna och här behöver politik, näringsliv och kulturaktörer komma samman för att diskutera möjliga lösningar. För att visionen om kultur för alla ska bli verklighet, behöver arrangörer ha långsiktiga förutsättningar för att kunna arrangera i hela landet. Det är inte rimligt att den fria kulturen och livekulturen trycks allt längre bort från städernas centrum, eller inte har några spelplatser alls i mindre orter. Ett steg vi gärna ser är en utredning för att stärka livemusikens och den fria kulturens förutsättningar.

I Miljöpartiets budget skjuter vi till 50 miljoner kronor årligen till 2:2 för att kunna bidra till basfinansiering, kontinuitet och långsiktig hållbar social och ekonomisk utveckling av musik- och scenkonstfälten. Vi satsar också 100 miljoner på förstärkning av amatörculturen och lokalhållande organisationer (1:2).

Kultur för barn och unga

Barns kultur ska särskilt värnas. Vi vill satsa på barns kultur i skolan med bemannade skolbibliotek och estetiska ämnen i alla gymnasieprogram. De statliga stöden för kulturskolan och folkbiblioteken har varit ytterst värdefulla för att nya metoder har kunnat prövas och satsningar har kommit till för att fler barn, unga och vuxna ska kunna ta del av verksamheten. Kulturskolan, som i många kommuner bär upp det lokala kulturlivet genom sin verksamhet, måste få stöd för att fortsatt kunna lägga grunden för hela Sveriges kulturliv. Vi satsar 200 miljoner på kulturskolan (1:2). Vi vill också inrätta en kulturskolelag för att säkra ökad kvalitet och breddat utbud i kulturskolan i alla landets kommuner.

Skapande skola har varit en bra satsning men kommer tyvärr enbart 50 % av Sveriges elever till del. Vi har tidigare förstärkt anslaget, vilket regeringen nu gör i sin budget. Det är ett viktigt steg på vägen, men vi vill att alla barn ska ha tillgång till kultur. Vi vill därför tillsätta en skolkulturutredning för att kunna utforma stödet jämlikt. Vi anser att skolkulturutredningen bör se över Skapande skola och undersöka möjligheten att införa en statlig kulturgaranti för varje barn på skoltid i grundskolan och gymnasieskolan,

inklusive anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och anpassade gymnasieskolan.

Digitalisering och kulturarv

Vårt kulturarv är en resurs som behöver tillvaratas, utvecklas och värnas. Beredskapen för skydd av vårt kulturarv har aktualiserats inte minst med Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Kulturlivet har på ett mycket tydligt sätt visat sig vara en motståndskraft i sig. Ett livaktigt och fritt kulturliv är en kraft för sammanhållning och därmed viktigt för försvarsviljan. Det är centralt att värna kulturen och kulturarvet. Detta gäller både det historiska kulturarvet och den samtida kulturen, inklusive digital information. Kulturen bidrar också till att skapa normalitet i vardagen, hantering av traumatiska händelser men också till underhållning och förströelse vid sidan av kris eller krig. Regeringen satsar en hel del som vi behåller, men vi går längre. Vi går vidare med Återstartsutredningens förslag om en storskalig digitalisering. Museerna är en central verksamhet och vi avsätter därför 5 miljoner vardera på 8:2 och 8:3, medan de statliga museerna (8:1) får 20 miljoner. Vi avsätter även 3 miljoner till Musikverket, 25 miljoner till Riksarkivet och 30 miljoner till Riksantikvarieämbetet.

Vi måste också höja den kyrkoantikvariska ersättningen för att bevara kulturarvet. Regeringen har aviserat ett tillskott på 30 miljoner per år, men det motsvarar långtifrån det Svenska kyrkan har bedömt vara rimligt och nödvändigt. Vi skjuter därför till ytterligare 20 miljoner som sedan ökar till 40 miljoner för 2026 och 60 miljoner för 2027.

Förutsättningar för litteraturen och läsfrämjande

I Pisastudien från 2023 var de svenska resultaten i läsförståelse tillbaka på samma nivåer som 2012, vilket då var de sämsta resultaten som uppmätts. Den sjunkande läsförmågan bland barn är ett resultat av den bristande likvärdigheten i skolan. Elevers socioekonomiska bakgrund har en allt större påverkan på deras resultat. Satsningar på läsundervisning, inköp av böcker och läsfrämjande åtgärder i skolan är därmed avgörande för att främja läsningen. Det är av mycket stor betydelse att regeringen följer utvecklingen efter propositionen om skolbibliotek som lades under hösten, så att den får den avsedda effekten att alla elever i hela landet får tillgång till väl fungerande och bemannade skolbibliotek.

Men det behövs också ett fungerande ekosystem för litteraturen med bra villkor för författare, förlag, bokhandlare, folkbibliotek med flera. Barn behöver läsande förebilder, då behöver hela samhället präglas av att böcker och läsning blir ett naturligt inslag i vardagen.

Sverige behöver en utvecklad litteraturpolitik. En utredning är ett första steg. Vi vill även ta vidare det framgångsrika arbete som gjorts efter Läsdelegationens förslag. Bemannade skolbibliotek, ett långsiktigt förstärkt läsfrämjandearbete inklusive satsning på Läsfrämjandeinstitutets modell och mer läsning i skolan. Vi behöver inte symboliska åtgärder utan reformer som gör skillnad. Vi avsätter 150 miljoner till stärkta bibliotek (1:2) samt 30 mnkr till Läsfrämjandelyftet (1:2).

Samtidigt bör situationen för författare ses över. Ersättningarna är ofta låga och ljudbokens inträde medför utmaningar. En översyn av hela litteraturpolitiken behöver

göras med inriktningen att författares villkor behöver förbättras i ett fungerande ekosystem för boken.

Filmbranschen

Sverige har en lång tradition som framstående filmnation. Men omvärlden är stadd i snabb förändring och mer behöver göras för att svensk film ska stå stark i en tid med delvis nya förutsättningar. Det gäller såväl finansiering som produktion och distribution. Det är därför välkommet att regeringen tillsatt en utredning som väntas lämna slutbetänkande under våren 2025.

Vi införde produktionsincitament för film förra mandatperioden, men behovet överstiger tillgängliga medel och därför förstärker vi reformen för att hela den audiovisuella sektorn ska utvecklas och stärkas. Vi vill permanenta det tillfälliga återhämtningsstödet för film, stärka biografsektorn och tillsätta en filmpolitisk utredning. Vi genomför en permanent satsning på 55 miljoner kronor (10:1). Vi tillför också 100 miljoner till produktionsincitament (1:2).

Nationella minoriteter och antirasism

I Sverige har vi ett urfolk, samerna, och ytterligare fyra nationella minoriteter – judar, romer, tornedalingar och sverigefinnar. Det innebär att samhället måste vidta särskilda åtgärder i syfte att bevara, skydda och utveckla de särskilda rättigheter som tillhör de nationella minoriteterna. Att ha tillgång till sitt språk och sin kultur är en mänsklig rättighet.

Tyvärr ser vi hur misstänkliggörandet av individer och grupper ökar i vårt samhälle och olika typer av rasism blommar upp, bland annat till följd av kriget mellan Israel och Palestina. Judar, muslimer och transpersoner är några av de grupper som fått utstå ökat hat och hot under året.

I årets budgetproposition gör regeringen stora nedskärningar på minoritetsområdet, vilket är mycket allvarligt. Miljöpartiet vill göra finansieringen till de nationella minoriteterna permanent. Vi vill bland annat se utökad möjlighet till minoritetsspråk i skolan och säkra ett starkt och långsiktigt stöd till språkcentrumen och resursbiblioteken, något vi utvecklar i utgiftsmotionen för UO1. Vi tillför även 30 miljoner kronor till nationella minoriteter inom utgiftsområde 17 (1:2), varav 8 miljoner går till Giron Sámi Teáther och 5 miljoner kronor till att permanenta stödet till språksamarbetet Sámi Giellagáldu.

Regeringen gör flera satsningar för att stärka den judiska minoriteten och satsar bland annat på kunskap om Förintelsen genom utökade stöd till Forum för levande historia – något vi välkomnar. Men vi ser också att Forum för levande historia bör få ett utökat uppdrag att bidra till att öka medie- och informationskunnigheten och motverka ökad rasism och hatbrott. Vi avsätter 50 miljoner för detta ändamål.

Civilsamhälle och trossamfund och folkbildning

Nedskärningarna i civilsamhället är ett hårt slag mot bildningen, integrationen, det fria tänkandet och ytterst demokratin. I civilsamhället och inom folkbildningen möts människor med vitt skilda bakgrunder och förutsättningar och får möjlighet att växa och

förbättra sitt lokalsamhälle samtidigt som man övar på demokratiskt beslutsfattande. Den ideella och den professionella folkbildningen når en miljon människor i Sverige årligen och finns i varje svensk kommun. På en del platser i vårt land är studieförbundens lokaler den enda samlingsplats för kommunens invånare som finns. Studieförbunden bidrar också med en infrastruktur till kulturen i form av lokaler.

Politiken har ett ansvar att göra det så lätt som möjligt för människor att ge av sin tid och energi till det gemensamma – det ansvaret är Miljöpartiet berett att axla. Vi återställer därför de neddragningar Tidöregeringen gjort inom studieförbunden och skjuter till ytterligare 100 miljoner vardera till studieförbunden och folkhögskolorna. Även Sisu Idrottsutbildarna får en ökning med 60 miljoner kronor då anslaget till Sisu inte ökat sedan 2017, vilket i praktiken innebär att stödet minskat (anslag 14:1).

Vi förstärker ungdomsrörelsen med totalt 100 miljoner, avsätter 100 miljoner till civilsamhället, 20 miljoner till trossamfund och ytterligare 100 miljoner till allmänna samlingslokaler för att möjliggöra fler mötesplatser i hela landet.

Barns rätt till meningsfull fritid och satsningar på idrotten

Enligt det nationella ungdomspolitiska målet ska alla unga i åldern 13 till 25 år ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Men vi ser att både stillasittande och psykisk ohälsa är växande problem bland barn och unga idag. Idrott och föreningsliv stärker folkhälsan, främjar demokrati och ger människor ett socialt sammanhang. Det är särskilt viktigt att barn och unga har rättvisa möjligheter att utöva idrott, oavsett inkomst eller bostadsort. Att ge barn tillgång till idrotts- och kulturaktiviteter är även en brottsförebyggande åtgärd, genom att erbjuda ett sammanhang, positiva förebilder och en meningsfull fritid.

Även om tanken bakom regeringens satsning på det så kallade fritidskortet är god tror vi att fler barns fritid kan gynnas genom en annan och mer effektiv och ändamålsenlig fördelning av medlen, där inriktningen ligger på att stärka verksamheterna snarare än ett tillskott till hushållsekonomin. De indirekta kostnaderna för satsningen väntas bli höga och den administrativa pålagan för såväl föräldrar som föreningar riskerar att skapa hinder för utnyttjande av kortet. Enligt förslaget som gått på remiss (Ds 2024:16) uppgår de samlade kostnaderna för administration hos E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan och Folkhälsomyndigheten till runt 260 miljoner kronor. När man utvärderat försök med liknande kort har de främst använts av barn från familjer med redan god ekonomi. Även om fritidskortet ger en rabatt på 500 kr respektive 2 000 kr per barn, finns en risk att barn från hushåll med skral ekonomi ändå får stå utan fritidsaktivitet då resterande summa är för betungande för hushållskassan.

Miljöpartiet vill istället att pengarna ska gå till centralorganisationerna för att de i sin tur ska kunna arbeta med att sänka trösklarna till idrotts- och kulturaktiviteter för fler barn, med särskilt fokus på områden vi vet behöver stärkas upp. Vi avsätter 200 miljoner i extra medel till kulturskolan (1:2) och 50 miljoner till ungdomsorganisationer (12:1) för att fler ska få tillgång till en meningsfull fritid i hela landet. En annan viktig arena för meningsfull fritid och rekreation för barn som regeringen missar är den öppna fritidsverksamheten. Vi vill skjuta till ytterligare 100 miljoner för att utöka den öppna fritidsverksamheten (12:1) i form av fritidsgårdar, ungdomens hus och aktivitetshus, och göra verksamheten mer tillgänglig och jämlik i hela landet.

Vi avsätter totalt 340 miljoner till Riksidrottsförbundet och Sisu Idrottsutbildarna (13:1). 100 miljoner av dessa är tänkta för att stärka satsningen på att få fler att idrotta i områden med lägre socioekonomisk status. 30 miljoner avsätts för att stärka parasporten och 100 miljoner för att stärka elitidrotten, särskilt inom mindre sporter. Slutligen avsätts 50 miljoner för att utbilda fler ledare över hela landet. Utan tillräckligt många ledare kan inte fler barn tas emot.

I samma anda vill Miljöpartiet starta en anläggningsfond inspirerad av den danska motsvarigheten. Bristen på tider i hallar och anläggningar begränsar idrottsrörelsens möjlighet att växa och ta emot fler barn och unga, men även äldre, som vill börja idrotta. För detta avsätts 130 miljoner (13:1).

Friluftsliv för alla

Friluftstrenden är stark i Sverige. Den ger jobb i hela landet och ser till att fler människor får komma ut och njuta av vår fantastiska natur. Det är bra för hälsan att komma ut och röra på sig, en motvikt till dagens stillasittande. Vi tycker att det är oerhört viktigt att fler får möjlighet att komma ut i naturen. Kunskaper om naturen och möjligheten att vistas i den ger förutsättningar för ett livslångt positivt välbefinnande. Naturens starkaste skydd är också människorna som älskar den. Friluftorganisationerna får ett tillskott på 132 miljoner (13:3) utöver regeringens satsning för att fler ska kunna ta del av vår natur.

Friluftsförbundet tvingades under 2023 att tacka nej till över 2 000 personer som önskade bli ideella ledare inom verksamheten och det är enligt förbundet långa köer till framför allt barn- och ungdomsverksamhet. Eftersom Friluftsförbundet inte tävlar kan man inte ta del av statens stöd till idrott och motion. Därmed sätter dagens finansieringslösning stopp för att realisera denna folkhälsopotential. Friluftsförbundet anser att kriterierna för vilka som kan inkluderas i Riksidrottsförbundets statsstödspott behöver ändras ur detta perspektiv. Miljöpartiet instämmer i det och anser att regeringen bör återkomma i frågan.

Vi vill också jämna ut skillnaderna mellan friluftsliv och idrott när det gäller sociala avgifter. Idag finns ett undantag i socialavgiftslagen som innebär att organisationer som är medlemmar i Riksidrottsförbundet kan engagera ledare upp till ett halvt basbelopp utan att behöva betala sociala avgifter för ledarens ersättning. Detta undantag gäller inte för de friluftorganisationer som inte är medlemmar i Riksidrottsförbundet. Här menar vi att friluftslivsorganisationerna, som genomför likvärdiga ledarledda aktiviteter och som tydligt bidrar till folkhälsan, bör åtnjuta samma undantag som medlemmarna i Riksidrottsförbundet.

Mats Berglund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Rasmus Ling (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Jan Riise (MP)